

Gazet'a esse regulatu de 2 ori, si
Fóiea un'a data pe septemana, ad.
Mercuria si Sambet'a.

Pretiuu loru este pe 1 anu 10 f.,
pe diumetate anu 5 f. austr. inla-
intrulu monarchiei.

GAZETA

TRANSILVANIEI.

Pentru tieri straine 7 f. 50 cr. pe 1
sem., si 15 fr. pe unu anu. Se pre-
numera la tóte postele c. r., cum
si la toti cunoscutii nostri DD.
corespondenti. Pentru serie „petit“
se cérú 8 cr. val. austr.

Metropolitulu Siulutiu

facisii cu uniunea transilvaniei cu Ungari'a, si cu
legile din 1848 — in anii 1848 si in 1861.

In dilele trecute venindu-mi cu intemplantarea Nru alu 49-a alu Ga-
zetei germano: „Neueste Nachrichten“ din 19. Febr. cu mirare amu
etitit in ea o corespondentia din Clusiu, sub titlu'a: „Inland H. S.
lausenburg, 14. Febr. (Die Karlsburger Conferenz) urmatori'a obser-
vatiuns: „Se fia aici observatu — dice corespondentele — cumca toc-
ca Eminentia Sa *) a fostu acela, carele la 1848 in Szilágy-Somlyó,
egile cele liberale dein 1848 cu entusiasmu lea sarutatu, si conatio-
aliloru aei (seinen Genossen) dicea: Voi romaniloru, éta aici e man-
nirea vóstra si cuprinsulu libertatei vóstre cei politice; acum asia se
ede, ca Eminentia Sa n'ar fi totusi de totulu aplecatu a trece hota-
litu pe legiuitulu terenu alu legiloru dein 1848.“

Cumca apararea egalitatei drepturiloru natiunei romane, si pro-
unerea cea insufletita si cu energia a postulatelor ei de metropo-
litulu Siulutiu in conferintia dela Belgradu inca in limb'a romana
scuta, a facutu in multi, precum si in corospondentele mai susu citatu
in Clusiu din „Neueste Nachrichten“ reu sange, nu e nece o indoié-
; si de acea nece de corespondentele Gazetei „Neueste Nachrichten“
in Clusiu, nu ne amu mirá tare, déca nu-i prea place de purtarea
etropolitulni Siulutiu in conferintiele din Belgradu, si déca nu si-ar
versatu veninulu din besica mintiunei, nu ne amu mai perde nece
vintele se-i mai damu si noi vre unu respunsu. — ca:

Metropolitulu Siulutiu, cá se arate falsitate a asertiunei corespon-
dentelni din Clusiu, si ca elu totu acela Siulutiu a fostu si la 1848,
re a fostu si 1861 in 11. si 12. Februarie in conferintiele regnico-
re dela Alb'a-Julia, nu'i trebuie alta, fara se provóce la faptele sale
de publice, din anulu 1848 patrate de elu, si intregi nóstre natiuni
mane cunoscute. — pentru ca:

Metropolitulu Siulutiu a fostu si la 1848 acela care in adunarea
na grandioasa nationale dela Blasiu din 3./15. Maiu 1848 in campulu
bertatei, saindese pe tribuna pronuncia, ca natiunea romana de uniu-
na Transilvaniei cu Ungari'a nece vorba nu póte face paná atunci,
má candu cele trei natiuni, dupa lege pana aci primite, in diet'a tie-
i — ce se tienea atunci in Clusiu — stergundu batjocur'a si pro-
riptionea legiloru aprobate si compilate, care o fulgerá asupra na-
anei si confesiunei romane, nu o voru recunósce prin unu nou for-
andu articulu de lege, si nu o voru pronuncia serbatoresce de ua-
me toema asia legiuita si primita, si de tóte egalele drepturi, liber-
te si beneficii ale patriei capace, cá si celelalte trei natiuni magiara,
cua si sacsona, ci déca dreptulu postulatulu acest'a alu romaniloru
deputatii de intrég'a natiune in adunarea din Maiu 1848 din
asiu, alesi si tramisi la diet'a din Clusiu, se va primi: „atunci de-
tatiloru romani se le fia iertatu a se lasa cu deputatii celorlalte
locuitorie natiuni in pertractarea si discussiunea cuestiunei aceleia,
re este folositoria ori ba uniunea Transilvaniei cu Ungari'a?“ si nu
si in acelu casu, déca communibus votis cu romanii o ar aflá a fi
folosu si nu stricaciósa patriei nóstre. se si póta da deputatii ro-
ani consensulu seu. —

Metropolitulu Siulutiu a fostu acelu barbatu, carele in aceea ma-
tia adunare nationale din Blasiu 1848, de pe aceea tribuna, intre
te multe folositorie a pronunsiatu si aratatu si aceea, cá natiunea
mana protestéza solemniter in contra numirei si poreclirei cei batje-

*) La acést'a titulu cu buna séma metropolitulu Siulutiu va dice
resp. din Clusiu: „non sum dignus tali honore.“?

coritorie de Oláh, Vlach séu Blach, cu care o numescu si legile vechi
ale patriei si colocuitoriele natiuni, si si regimulu de acum cu vorb'a
si in publice acte, si postesce se o numéscá toti cu numele celu a-
deveratu de romanu, cu care natiunea romana de pururea si pana in
diu'a de astadi s'au numitu si se numesce in sa si pe sine. —

Care protestu n'a remasu fara bunu efectu, ca de atunci incóce
si regimulu si altii in cuvinte si scrisori, ne mai chiama si pe drep-
tulu nostru nume romanu (Román, Románok).

Si cá se vorbimu si despre celea ce corespondentele din Clusiu,
false si cu totulu anapoda restórnate si achimositu dandule inainte
pomenesce din Szilágy-Somlyó din 1848.

Metropolitulu Siulutiu fu acelu barbatu si in Szilágy-Somlyó, care
la anulu 1848 in lun'a lui Julie intorcunduse din Innsbruck dela Impe-
ratulu Ferdinandu — unde alesu dein preuna cu mai multi altii
de deputatu si tramisu de natiunea romana din adunarea nati-
onale dela Blasiu la Imperatulu Ferdinandu, se dusesse
cu protestulu natiunei sale, in contra unirei transilvaniei cu Ungaria
facutu, inca in Pest'a audiendu grósa veste ca romanii din Salagiu
sunt in forte mare neodichina, si miscare, si temenduse cá se nu se
intemple ceva nenoricire si mai mare, de robiri — precum s'au intem-
platu nu unui romanu preotu si mirénu — s'au de spandiu ratu, fiendu
furcile redicate la capetele totoruru sateloru, fu silitu la indemnulu
colegiloru sei deputati romani a grabi catra casa, si pe bravii romanii
sei din Salagiu — carii cu unu spiritu óre carele mai inainte vedea-
toriu, sentiendu presiunea acelu timpu revoluit, nu voiá a sci de uni-
unea Transilvaniei cu Ungari'a si pentru aceea nece voiá a depune jura-
mentulu uniunei la care ei silia, nece a recunosce autoritatea si le-
galitatea dispositiuniloru comitatulni (megyei-bizotmány) a com. Crasnei
si a Solnocului in sensulu legiloru. Art. I. al dietei Transilvaniei, si alu
dietei Ungariei date, si cu tóta rigorositatea esecutate, carii dicea:
„pana nu ne va aduce Vicariulu nostru (Siulutiu) pornuca dela Impe-
ratulu nostru Ferdinandu *), unde este de natiune tramisu si pana nu
vomu sei voi'a Imperatului Ferdinandu, nu primimu dela voi nece o
porunca“ fu silitu dicu ai molcomi, aratandule si vestindule din po-
runc'a megyei-bizotmányului resolutiunea data deputatiunei romane in
Innsbruck; la petitiunea romaniloru, de Imperatulu Ferdinandu, unde
spre durerea tuturor romaniloru si nefericirea monarchiei intregi,
sta cu cuvinte respicate si acea „ca natiunea romana numai asia se va
poté de fólose libertatei si ale constitutiunei bucurá, déca va fi cu
totulu supusa si ascultatoria de ministeriulu magiaru din Buda-Pest'a“
unde érá indreptata. —

(Va urmá.)

Monopolulu de carti romanesci privitu din punctu-de-vedere nationalu.

(Capetu din Nr. tr.)

Cutare publicistu unguru infruntá mai deunadi pe romani cu ace-
ea, ca in nu sciu care anu in limb'a romana s'au publicatu numai vreo
cinci carti romanesci, candu din contra in limb'a magiara au esitu pre-
ste sieptedieci. Cá se tacemu in sa, ca in acelasu timpu literatur'a
magiara nu a statu sub cuut'a rusésca, eu dícu, ca si carti romanesci
s'au tiparitu neasemanatu mai multe de catu numai cinci, numai nu
singuru in Transilvani'a séu in Ungari'a.

*) Cá se aflá pe atunci, si inainte de a trece diet'a Ungariei pe
terenulu revolutionariu, multi cari batjocoria si dicea catra romanii:
acum o se lasamu pe Imperatulu Ferdinandu pe sém'a romanii-
loru. —

Se si aduca aminte cititorii nostrii numai de catalógele celor doi librari G. Ioanide et Sociecu care s'au publicatu pe rendu in aceste foi, cum si de alte publicatiuni literarie, trecute totu aici (s'eu in Fóia), de si numai cá pe intemplate, pe furisii cum amu dice. — Unu altu desiachiatu din Clusiu anume H. avú fruntea cá se scrie in „Lloyd“ din Pest'a, ca limb'a romana a resaritu si s'a urditu numai de 12 ani, adeca numai dela 1848 incóce.

Adeveratu ca cu unu asemenea contrariu cum este acesta e de prisosu a perde timpulu in dispute, ci la sarcasmulu lul avemu a respunde numai cu celu mai profundu dispretiu pe care'lu merita orice ardelénu de orice nationalitate, carui pana acum ia fostu lene a intréba in tóta viéti'a sa inca odata, déca romanii au literatura, cata si oatu de veche. Cu tóte acestea noi inca se recunóscemu, ca déca de es. bibliotecuti'a romanésca a carei temelii'a se aruncase in Clusiu in. ca pe la 1842, ar' fi mersu totu inavutienduse cu incetisiorulu si s'ar fi scutitu de peire sub protectiunea bisericeii, dupa unu restimpu de ani 19 ai fi potutu luá pe Du. H. de mana cá se'lu duci, se'i arati ca limb'a romanésca nu e numai de 12 ani si se'lu rusinezi pentru ne-sciinti'a s'eu mai bine reinti'a sa cea traditionala; totuodata iai fi potutu cita intre altele urmatóarele cuvinte din „Disertati'u despre tipografiele romanesci“*), a fericitului in Domnulu Doctoru Vasiliu Popu:

„Dela anu 1580**) пълъ ла тѣмъриѣ нѣстрѣ дн 25 де типографіи ромѣнскѣ днтрѣ о диастимѣ де 258 ані (пълъ ла а. 1838) кѣтѣ кѣрѣ нѣ се ворѣ ѣи тѣмъриѣ. Де ар' ѣи дн ачестѣа дн фиштекарѣ, батѣрѣ нѣмаі зпѣ ексѣмиларіѣ днтр'о бібліотекѣ ромѣнскѣ, ѡре че ар зичѣ зпѣ кѣлѣторѣ днвѣдатѣ?“ —

Aceea ce lipsesce in Clusiu lipsesce mai preste totu la romanii. Pe catu timpu legea susu memorata va remanea in fiintia, romanii inca nu'si voru putea infiintá nicairi bibliotecii. Pe catu timpu legea de vama se foloscesce de pretextulu ca ea e destinata a manutiené privilegiulu vechiu alu cutarorulu tipografii, pe atata aceeași remane pentru romanii o sabia cu doue taisie: aparandu privilegiulu, ea devine totuodata o bariora tare trasa in contra desvoltamentulu limbii si a literaturii nationale romanesci, precumandu orice comunicatiune literaria dintre invatiatii romanilor bisericeii si romanii. In o asemenea pusetiune cum vei fi in stare a fundá bibliotecii romanesci! Si cu tóte acestea trebuinti'a s'a facutu imperativa cá: bibliotec'a din Blasiu se se restaure si inavutiésca precum nu a mai fostu nici in dilele cele mai bune ale ei, cá in Sibiiu se se intemeie alt'a intocma de mare, asemenea in Brasiovu, in Clusiu, in Alba-Carolin'a, in Nasaudu, in Gherl'a, eara déca romanii din Banatu si din Ungari'a mai sunt determinati a se sustiené si pastrá cá romanii, apoi Oradi'a, Aradulu, Temislorá, Lugosiulu, Versietiulu inca nu potú fi scutiti de acésta indatorire nationala; pentrucá déca invatiatii romanilor nu voru avea de indemana si adunate la cate unu locu tóte acelea produse a le parintiloru si strabuniloru, cá se cunósca pana unde va fi ajunsu pana acum limb'a, si literatura nationala, de unde se incépa ei si cum se continue mai departe?

Scimu noi preabine, cumca precum nu aflamu aici, asia nu vomu aflá nici in literatur'a nationala de dincolo scriitorii clasici cá Dante neasemanabilulu si neajunsulu, cá Petrarca, Boccaccio, Ariosto si Tasso, vomu afla insa inceputuri si incercari, pe care nu ne este ertatu de a le trece cu vederea; vomu vrea se damu si noi odata locu criticeii, ne va lipsi insa obiectulu de critica si vomu amblá orbecandu cá p'intre umbrósele plaifuri a le muntiloru in capu de nópte. —

Pe la inceputulu verei anului trecutulu romanii transilvani dorindu a se folosi de activitatea senatulu imperialu incepura a petitioná din mai multe parti ale terei. Intre numerósele puncte de plansóre se aflá si unu punctu carele pe catu tienemu minte suná cam asia: „Bajour'a ce s'a facutu limbii si literaturii romanesci prin oprirea mai neconditionata a productelorulu literarie dia Principate de a intrá in Austri'a si punerea cartiloru romanesci in categori'a celoru evreesci, inchiderea prin acésta a drumulu spre cultura scl.“

Scimu noi prea bine, cumca in dilele nóstre opririi cartiloru romanesci i se da mai multu o colóre politica; ci acésta este in adeveru numai o rumenéla falsa, cum amu disu, unu pretextu usiorelu cá si folgiu dela o pasere. Nu cumva pentru ratacirea in politica, s'eu pentru tonulu dusimanescu alu unei dutiene de germanii se oprescu din Austri'a tóte miile de carti si foi periodice nemtiesci. Nu cumva se póte face vreodata din exceptiune regula! Ori ca unei monarchii mari de 35 milióne are se'i pase tocma si numai de literatur'a ce se desvoltá si creste in doue Principate amarite, locuite de 5 milióne

*) Sibiiu 1838.

**) Dupa Du. Tim. Cipariu urme de carti tiparite in limb'a romana se afla si mai vechi, adeca dela 1572.

romanii strimtorati intre trei monarchii cumplite! — Dic aliquid silentio melius. —

Vedemu ca intre durerea ce simtímu acestu discursu inca ne cresce mereu sub condénu. Ilu precumamu inadinsu si fara nici o conclusiune. Totu ce mai avemu a dice este, cá se rugamu pe conferinti'a literaria ce se aduna la Sibiiu, se binevoiésca a luá si acestu obiectu in o mai deaprópe socotintia cautandu calea pe carea dóra s'ar putea delaturá si acésta pedecá cumplita a naintarii romaniloru in cultura. —

Zernesci, in Martiu 1861.

G. B.

„Kolozvári Közlöny“ si egy „mezöségi román.“

(Urmare din Nr. trecutulu.)

Dupa care principie politice sincere si drepte se judeca, intru partida domniei tale, aceste poște si porniri politice cu totul iertate de tendintie periculóse pentru patrie si libertatea constitutionale?

Fie-ne iertatu a intreba: ce principie politice au acei publicisti faciá cu romanii, carii cunoscundu prea bine adeveratele intentiuni ale romaniloru si a lorú lealitate faciá cu patri'a si libertatea constitutionale, si totusi au o purtare asuprale, plina de invective, de prepuse de dejosire in opiniunea publica? au dumnesloru dreptu a cere, cá romanii se creada orbisiiu, cumca aplicarea legiloru dela 1848 va fi drépta si fericitóre? ca astfelu aeum candu tóte popórele monarchiei dar' „per excellentiam ungruii“ misca tóta peatra. cá se si asigur dreptori politice, numai romanii se siéda cu manile in senu, asteptandu se veada óre dreapta va fi aplicarea legiloru dela an, 1848, ai de nu apoi se inaltie graiu, cu aristocratia liberala si cu democratia, alatu randuse si Domnulu B.? — Inse unde si la cine? dece óre romanii o sciu, cumca conservativii n'o se o scóta la cale, candu acesti de factori, nu'i voru ajuta? astfelu ei se temu, ca voru face toti tre frontu in contrale; cine a ridicatu graiu, in Aradu, Orade, Satumar etc.?

Si tocma asta este cauza pentru care romanii se resbatu s'ei cu peta drepturi asecuratóre politice dietale, pentru „nationalitate, limb' si religione“ cui facu nedreptate prin asta? daca cei de din contra au cugetu curatu si voiescu fora reserva asigurarea drepturiloru politice, romaniloru, pentru a lorú nationalitate limba si confesiune pentru ce se tulbura anima lorú? candu romanulu o cere pe asta si daca romanulu le vede portarea si graiulu, ce se'i faci, daca n crede nice Dietale?

Romanii facu cu totii intr'o unire, amblandu totu pe o cale; I altii n'amu vediutu o acésta, ci scimu si o sci, cumca facu doue partide la faciá, inse bine intielese intra sine, din care una cochetédia c asia numitulu „liberalismu“, cealalta cu „absolutismulu“, candu au ficutu romanii asta?

Inse chiaru candu aru si faceo totusi dela Dta pe dreptu preterdemu, cá se spunu celoru dela „Közlöny“ si „Korunk“: aveti griji amiciloru! ca vedeti, romanii au invetiáto dela ai Dvóstre, dar' sciiti ca ei totu una numai vreu, numai catu na sciu care va reman invingatoru. Datile asigurare, ridicati graiu puternici; ca diet'a se asiguraze nationalitatea, limb'a si confesiunea, astfelu catu acele se n se legene de totu ventulu, vedeti, ca cu „jóg egyenlőség“ secu n scótetii la cale, si veti vedé ca mai bunii si sinceri amici si soci cá pe ei pe sub sóre nu gasiti. —

Vietiuimu in seclulu alu 19-le, alu carui credeu politicu este: c parerile politice diverse se fia, acum una; — astfelu noi pretiuim opiniunea lui, „egy mezöségi román“ si nu i imputamu pentru c Dumnealui crede si astépta fericirea romaniloru dela legile din 1848, cu statu mai puçinu, cu catu si noi cunóscemu buneti'a unora d acele legi, inse cunóscemu si veninulu ascunsu in unele din ele, voimu, cá se'lu departeze si pe acela de acolo, pentrucá ne e drag viéti'a romana.

Ceea ce ne dóre e, ca frati din sangele nostru starnescu prep suri false despre noi unii, pre candu noi scimu chiaru din cont cumca flórea barbatiloru romanii, carii au increderea intregulu popor sunt purtatoriiu intentiuniloru si miscariloru de faciá dintra romanii prin urmare romanimea intreaga din Ardealu, astfelu prepusurile Dta si ale lui Közlöny nedreptatescu pe intreaga romanime!!

Amu mai aduce vr'o cateva din trecutulu, cá se aratamu, puçin credintia si sperantia, despre o drépta aplicare a legiloru dela 1848 pentru viitoru; ele inse tale intr'unu timpu de gele si trista aducei aminte, peste care prea bucurosi amu trage velulu uitarei perpetu adeca viéti'a politica a romanulu sub legile anului 1848. . . . in 1848 si 1849 ale carorú trofee se puteau vedé, catra capetulu lui 1849, i tóte dealurile góle de lunga totu satulu romanescu, statatóre din tr lemne — si domniea constitutionala a alunulu pana la 100 de tr sure . . . — Apoi ei! economisarea unoru domni szolgabiraie d Panoni'a, totu cu dreptatea de alunu si astadi. — Hei! ce o se'i fac — chiaru si comitatulu Pestpilis et Solt, fu silitu a opri acésta dre

tate de alunu! Dumnedieu cu noi, statutele dietei imperiale au esitu, din ele se vede, ca autonomia Ardealului deocamdata sta tare si mare. Se vedemu cá se i oroimu cu totii si o fericire milenaria pentru toti si pentru tóte!

Despre Gazeta Transilvaniei, veti sci Domniloru, cá ea nici oda'ta n'a fostu in soldulu nimenui, nici va fi, decatu in soldulu cumpănei drepte a fratietaii cu tóte popórele; urechia ei aude numai glasulu celoru nedreptatiti; si fiti securi ca franoheti'a ei are de cugetu numai midilocirea buneii si drepteii cuntielegeri intre natiunile colocuitorie; ea ve spune francu nemultumirile romaniloru si dorintiele lor, ea cá amica sincera isi intinde man'a numai la cea ce dau si dovedi, ca iubescu in fapta sincer'a si coordinata a amicitia a romanului si si o retrage dela cei ce speculeza, dóra ear' mai puté suprematiza si da dupa usia constitutionalismului. —

TRANSILVANIA.

Brasiovu, 11. Marti v. *Periculós'a influentia a preotimei romane.*

Subtu acestu titulu da çipete de focu unu corespondinte din Borgoprundu din fostulu II. regimentu romanu in numerulu 74 alu jurnálului Vienesu „Neueste Nachrichten“ din 16. Martie 1861.

O vorba mai nerusinata si mai nefundata decatu cea ce o pórtá la tergu (séu cum ilu batjocurescu granitarii: jarmarocu) corespondentele acesta in timpulu de façia nici ca se mai póte intipui. Cu buna seama, ca Dlu' inca va fi unulu dintre acei'a, asupra caruia spendiura sabi'a lui Damocle, pe candu va veni imperati'a legii electorale pentru amploti. Si vedienduse silitu a'si lua catrafusele, si a se intórce de unde a venitu facundu locu patriotiloru locali bine miritati, cá intr'o ultima desperare mai cearca o proba, dóra aru poté infecta si gângrená opiniunea publica colo susu despre starea culturai poporului romanu de pe locurile acelea, cá dóra delaturanduse alegerea aru mai poté róde la panea celoru indreptatiti, buna óra cumu facú si una lipitóre mai daunedu in Secele si alta in Fagarasiu, care estu din urma infioranduse si de idea, ca romanii se se póte aduna vreodata la consultari politice facú sfara'n tíera, scrise dupa armata ca nu i'e cass'a sigura, candu se aduna romanii; éra celaltu piçigoiu facú asemenea cu cuventu, ca nu e securu de viétia din partea pauciloru seceleni, dintre cari multi sunt mai moi si decatu mamalig'a si mai nepasatori de legal'a aparare a drepturiloru sale decatu ins'a nepasarea. — Dauna ca n'a scrisu si corespondentele de la Borgoprundu, ca fara de armata nu póte face ce vré, ca atunci am poté dice, ca atari patrioti earasi au inceputu a tiesse conjuratiuni asupra pamenteniloru, toti din tóte anghiurile —

Dara sci lasamu pe acestia, cari suntu patrioti adusi pe supu pamentu, se vedemu ce dice corespondentele din „Neueste Nachrichten.“ Eata ce, si'ti fa cruce cititorule: „In cerculu acestu (Borgoprundu) unde se afla numai pucini ómeni civilisati din caus'a influentiei preotimei romanesce, care sta pe unu gradu fórte dejositu de cultura, alegerile nu potu afla locu; ca preotimea se incearca a'si castiga prevalentia si lucra din resputeri, cá se inriurédia in poporulu, celu ce e remasu anca fórte indereptu in civilisatiune, spre a 'silu trage in partea s'a atata in privinti'a negótiiloru bisericesci catu si a celoru politicesci.

Diregatoriele paná acumca incasi mai sustienu autoritatea (apoi ce'ti mai trebue tiranule?) in sa nu o potu sustiené in deplin'a ei putere (póte vreati se taiéti si lemne pe romanii si nu se lasa?) pentruca poporulu adusu in emulatiune prin preotime arata putienu respectu. — (Audi berbanismu! Unverschämte gottlose Gannerei, colo dice, cá i se sustiene autoritatea, si aici, ca poporulu arata puçianu respectu. Nu cumva ai pofti cá se ti se faca matenii cá lui Bim-Pasia?)

Eu credu ca nici intr'o tíera ba nici chiaru in tóta Europ'a nu se arata preotimea asia patimasia cá preotimea romana de aici — pentru ca aici preotimea nu'si cauta numai de chiamarea s'a ci ea crede; ea are chiamarea de a se amesteca si in cause curatu judecatoriesci.“

O vorba machiavelistica cá acésta nu merita a fi intimpinata cu vreunu respunsu, pentru ca e de comunu sciutu, ca poporulu romanu ai celu fostu granitariu are mai multa rutina de civilisatiune decatu orcara altu poporu sateanu din tierile acestea; cine nu crede se alature unu sasu, unguru séu secuui si unu romanu sateanu ori de unde si se le probeze istetimea, moralitatea si respectulu dinaintea legii si apoi se 'si musce limba cea de sierpe.—Granitarii apoi au mai multe merite pentru patri'a acésta decatu toti veneticii infundati intr'unu sacu, ceea ce dovedi si inscriptiunea pe flamur'a loru sup'tu Iosifu II. „Virtus romana rediviva.“

Si mai întrebati pe D. maioru Binder s. a., care cá sasu a marturisitu, ca elu ómeni mai leali cá granitarii nu a veditu; si apoi unde poporeni mai toti sunt amblati la scóle si multi sciú scrie si citi si se ocupa cu totu felulu de specule cá Borgaonii, numai juratii dusimanii afla lips'a de civilisatiune. Lips'a de civilisatiune e in creerii

Dle D. corespondentu, care te vedi a fi atatu de netolerantu si dusimanosu din ura inascuta catra romanu, caci unde e netolerantia mai mare, acolo e si cea mai mare lipsa de civilitate. Dute Dle in comunele sase W. si D. din cerculu Lechintiei si intrébati conationalii, ca in care veacu traiescu astadi? in cela alu civilitatei? ori in celu de pe timpulu lui Luther? caci ei si acum oprira pe romanii, cá se nu'si póta cumpara proprietate de pamentu, cum o faceau veacurile barbare; ba dupa ce cumparasera mai daunadi li se reluara de catra reprezentanti'a comunale cu cuventu, ca numai pe romanu nu 'lu voru lasa se se faca proprietariu. — O a facutu acésta romanulu undeva? O póte si astadi mai face cineva dupa legile civilitatei? si totusi romanulu n'a scrisu despre sasii din Lechintia, ca 'su in gradulu celu mai josu de civilisatiune; — ei romanulu i'si va cauta dreptulu pe cale legala si cu fruntea redicata, ca de se va lasa impinsu, va ajunge earasi a fi matur'a tuturor. Eara preotimei romane, care deschide capetele poporului, cum facú si cea din Borgou: cá se se ferésca de insielatiuni, se'si pretinda drepturile egale, se nu mai fia lasatoriu, ci se vighieze si se tiena una, ei dicemu unu bravo fratiescu, déca ei nu trecu preste marginile legii, ci vorbescu adevverulu in façia cá militarulu.

Vai de acei preoti inse, cari nu-si apera turm'a si de lupii cei politici, caci acum au dreptu la acésta!!! —b.

Tocma primimu despre adunarea literatiloru dela Sibiuu urmatoriele:

Sibiuu, 23. Martiu n. Despre lucrarile adunarii nóstre destinate a elaborá proiectulu de statute alu *Asociatiunii transilvane pentru literatur'a romana si cultura poporului romanu* nu v'amu potutu impartasi pana acum nimicu, din causa ca desbaterile tieniu inca si pana in ór'a de façia; insemnatatea lucrului a cerutu acésta. Nu se póte crede cu catu zelu si interesu au luat parte la desbateri toti acei barbati cati s'au aflatu façia in siedintiele acestei adunari; toti au fostu strabatuti de suprem'a necesitate a noului institutu nationalu cá acesta, carui asemenea in sa romanii din tierile supuse sceptrului austriacu nu avusera pana acum. Literatur'a nóstra nationala datéza dupa documentele nóstre literarii dela 1572, eara acésta adunare de acum in legaminte cu comisiunea filologica din Octobre an. tr. voru face prin rezultatele sale o epocha in istori'a culturai si a literaturai nóstre nationale.

Dintre barbati cari au subscrisu petitiunea din Maiu substernuta spre a castigá dreptulu de asociatiune au fostu multu mai putieni adunati, decatu ce s'au subscrisu, totusi au fostu atati, pentru cá din consultiatiunile de trei dile se ésa dupa cum speramu, unu elaboratu, carele déca se va confirmá si da catra preanaltulu gubernu, va face onóre barbatiloru nostrii de sciintia si cultura.

Dvóstre vedeti ca eu nu ve comunicu din detaiurile desbateriloru adunarii, din causa ca nu voiu se previnu definitivulu resultatu, ci lasu cá publiculu se vina la cunoascinti'a totului prin protocolulu siedintieloru carele credu ca va esi in diurnale, precum si interesantulu cuventu de deschidere alu Esc. Sale Domnului episcopu Andreiu bar. de Siaguna.

Escel. Sa Dn. metropolitu Alesandru Sterca-Siulutiu impedecatu de starea sanatatii sale nu a potutu veni astadata la acésta adunare pregatitóre, a inarcinatu in sa pe doi commembrii, cá se descopere adunarii salutarea sa si se o asigure, ca Escel. Sa din parte'si pe catu ilu va tiena Dumnedieu, se va sili din tóte puterile cá se ajute scopurile fericitóre ale infintiandei asociatiuni.

In momentele deschiderii primei siedintiei amu priimitu si dela Domnii consiliariulu de curte Vasilie Popu si secretariulu de curte Dimitrie Moldovanu unu telegramu, prin carele gratulara adunarii si ei oráta celu mai fericitu resultatu. — B.

Articolulu „Romanului din Desiu“, publicatu in Nr. . . din Köz. löny in contra conferintiei nationale si mai vertosu asupra secretariulu ei, eara anumitu asupra Dlu' G. Baritiu a produsu intre romanii de aici cea mai durerósa impresiune si a fostu privitu cá unu scandalu, carui asemenea in timpurile nóstre nu s'au mai ivitu intre romanii, eara la ungu' a dèsteptatu unu dispretiu, care nu se póte descrie prin cuvinte. Romanii cari au luat parte la conferintiele nationale aflara in acelu articulu numai neadeveruri de susu pana josu, cum si o perfidia din cele mai nerusinade, eara ungu' unu servilismu gretiosu alu unui reneगतu, carele ori in ce castre s'ar aflá, totu asia pericolosu ar' deveni cá si in sinulu romaniloru. — Unii dintre romanii sunt de acea vointia determinata, cá pentru acelu articulu se traga la judecata atatu pe numitulu diurnalu, catu si pe acelu romanu, alu carui simtiu nationalu de altmintrea si mai nainte a statu la cea mai grea indoiéla; altii credu ca prin o simpla reproducere a corespondintiei acelei perfide in diurnalele nóstre s'aru castigá cea mai stralucita satisfactiune prin dispretiu si urgia publica, care va

cadea nesmintitu asupra scriitorului său cum se exprima elu însuși, a carpitorului ei. —

Mai multi insi.

De aci'n коло дншелъторіе ші възвѣторіи дін тоге пѣрціле: Дн Бѣковина се дншлпъ стрѣністѣлѣ, венетіціи ші ампліаціи ка се възроекъ репрезентациі ла діетъ ші сенатѣ імперіалѣ тотѣ де чеі че възпѣзъ фолосѣрї ші интересе стрѣне, маі вжртосѣ полоніче. Авзіці: дн цінѣтлѣ Кѣмплѣлпгѣлї ші алѣ Гѣрахоморѣлї пѣ с'аѣ алесѣ нічі знѣ ромѣлї, че арѣ алѣра интереселе патриотіче, чї тотѣ де чеі че кѣпѣ не корѣа Галіціенілорѣ, ка кѣп арѣ фї конжѣраціі ка сѣ скотѣ о маіорітате каре се чѣрѣ еарѣш знїреа Бѣковінеі кѣ Галіціа. Астѣелѣ ампліаціи днтїмідарѣ попорѣлѣ не знде днфлїціндаѣ еї кіарѣ ші мораліческте дакѣ се днвіа сѣ'ї алсѣгѣ не еї. Че а фѣкѣтѣ днтеліцінда націоналѣ романѣ, де п'аѣ днформатѣ де тімпѣрїѣ не попорѣ ші пѣ ле а фѣкѣтѣ кѣпоскѣціі кандидациі ромѣлї? Преоціме ромѣлѣ, знде 'ці сѣпт вѣрмеле? Чїне ва ворѣ дн фавѣреа ромѣлї дн діетѣ, чїне дн сенатѣлѣ імперіалѣ, пентрѣ ка сѣ пѣ се періклітезе автономіа цѣреі, пентрѣ ка се фїе презентате днї интереселе романілорѣ Бѣковінеі, а кѣрорѣ днтормѣнтаре дн Галіціа о метехнѣзѣ стрѣніи кѣтѣ ампліаціи, кѣтѣ преоцімеа рѣтѣпѣ. — Днзѣдарѣ стрїгаціі, дакѣ пѣ тішкаці сїнгѣрї, ка се доведіці, кѣ воіа ші спїрїтѣлѣ ромѣлї де а пѣ маі фї сѣпрематїзатѣ кѣ нічі знѣ фелѣ де тіжлокѣ пѣ се маі пѣте днфѣрѣце. Преоціме, днцелеціндѣ! веці аве мѣлѣ а респѣнде, кѣ пѣ інформациі попорѣлѣ де тімпѣрїѣ! —

Дн комітатѣлѣ Солнокѣ т. тотѣ асеменеа о пѣдїрѣ ромѣлї кѣ рестаѣрареа комітатѣлї дн Zilaș, еї ретасерѣ дн мїнорітате кѣ тотѣ кѣмпѣнїреа ромѣлїлорѣ кѣ пѣтерѣлѣ, апої ампліаціи авіа се прїмірѣ вѣ'о 3 ромѣлї, кѣ тотѣ днкорѣдареа націоналілорѣ, карїі терсерѣ кѣ флатѣѣра ромѣлѣ націоналѣ ла адѣпаре. — Дн Красна асеменеа.

Дн комітат. Сатѣмѣре кѣ 220 мїі ромѣлї, авіа днтрарѣ 80 де ромѣлї ка метѣрї аї конгрегаціінеі, не кѣндѣ магіарїі кѣ свавїі тотѣ атѣціа ла пѣтерѣ реешїрѣ 600 іпшї, аста е „jog egyenlőség.“

Дн Бейшѣ дн треї черкѣрї де адеѣре пѣ пѣтерѣ реешї вравїі націоналістї кѣ нічі знѣ децѣтатѣ діеталѣ, дн каре се аїѣ тотї днкреѣдереа, кѣ ва алѣра дела осѣ интереселе політїче але націінеі романе; інфлїціндареа чеа черѣкѣосѣ а ампліацілорѣ комітатѣнсі ші сіла моралѣ ре'тїпїнеі дн мїнорітате не кандидациі чеї десемпаціі, ші зеѣ, кѣ фракціі бейшѣнї не факѣ опѣре кѣ констанца ші еперѣціа дн Іскрѣрї, ші еї нічі одатѣ пѣ ворѣ деспера, чї кредетѣ, кѣ ворѣ конжѣрѣце днграѣѣ ла діетѣ ші реѣе, деслѣчїндѣ метехнеле десѣте ші пелеціііреа адеѣерлорѣ; рекїѣтѣрїле п'аѣ ажѣтатѣ? Оаре Кїоренїі ші Заранденїі кѣтѣ ворѣ резшї?! Аштепѣтѣлѣ кѣ сете, се ведемѣ.

Дн Țngaria скрїе „Sürgöny“, кѣ ресѣлатѣлѣ депѣтаціей дн Віена ва фї, ка Țngaria сѣ пѣ фїѣ сѣптѣ мїністерїлѣлѣ статѣлѣ, чї де сіне сѣптѣ знїіне пѣмаї персоналѣ дн пѣтереа арт. де деѣ. алѣ 10 дн 1790. Дн алѣ артїкѣлѣ апої зіче, кѣ се деа тѣпа кѣ цѣрманїі, карїі і цїнѣ дн комѣнікаціінеі кѣ кѣлѣѣра лѣмїі; лімба славілорѣ се о респектезе ресерѣвѣндѣсе днтрѣцітатеа корѣнеі, еарѣ дн контра челорѣлалте расе маі пѣціпѣлѣ кѣлїгівате де кѣтѣ еї цѣрманїі ле потѣ серѣві де спрїжїнѣ. Предїкѣ пентрѣ фѣрѣціетате е ші ачѣста. —

Кроаціи дн 2. Априле ворѣ цїне інсталациінеа банѣлї ші ворѣ цїне ші діета дн 13. Апр., ла каре черѣ а се фаче днкорѣнарѣа днператѣлї, ка реѣе алѣ трїрегатѣлї, кѣ тотѣ дндаторїіле. Сѣрѣві се ворѣ адѣпа ка ла 75 депѣтаціі дн 28. Мар.

Новїсітѣ постате се аде, кѣ органисарѣа Ардеалѣлї о'а апроѣатѣ де днператѣлѣ; кѣ М. Шѣлѣцѣ ар фї комїте пентрѣ комїт. Хзнїдѣреї ші Еп. Халналѣ п. алѣ Бїлградѣлї де жосѣ; пѣ е днкѣ секѣрѣ ачѣста постате.

Дн Італїа се прокїѣтѣ Вікторѣ Еманѣлѣ II. де реѣе алѣ Італїей. Емігранціи магіарї се тішкѣ; вомѣлѣ веде маї пе ларгѣ. Алѣ чеѣа імпортантѣ пѣ е.

Бѣкѣрѣшті, 4. Мартїе 1861.

Днптеле націоналітѣціі ромѣне дн Трансїлванїа, Банатѣ ші Țngaria аѣ сѣѣ тотѣ рапортѣрїле знѣ интересѣ цѣнералѣ пентрѣ фїѣкарѣ ромѣлѣ дн орї ші каре реїііне; дн фаѣа знорѣ ферментациіні че парѣ не фїѣкарѣ зі, а лѣа пропорцііні маї семпїфїкѣдїве, індїферентїстѣлѣ ар фї о крїѣтѣ регресавїлѣ!

Есте знѣ адеѣѣрѣ неконпѣтѣавїлѣ, кѣткѣ дн лѣпте арѣорѣзѣ драпелѣлѣ лібертѣцілорѣ, ші не плаче а креде кѣ ачестѣ адеѣѣрѣ пѣ ва фаче есчепціінеі ла ромѣлї, кѣчї дн асеменеа кѣосѣ

еле (днптеле) арѣ деѣенї сатѣрпалеле іморѣнтѣрїей днтрѣгѣлї попорѣ ромѣлѣ ші магіарѣ! . . .

Спїрїтѣлѣ де конкордіо, де конціліацііне ші модерациіне, че'лѣ ведемѣ доміпѣндѣ ла тоці ромѣлї дн імперїалѣ Авотрїей, е ачѣста, кѣткѣ сїнгѣрѣлѣ попорѣ ромѣлѣ а штїтѣ се профїте дн есперїенцѣле трекѣлї. Ворѣеле, декламациініле помпѣсе перѣ дн дешертѣ, се ѣсѣазѣ, пѣмаї фаптеле сѣпт каре трекѣ ла постерїтате. Дар'ка сѣ пѣтемѣ авеа фапте де днреїстратѣ, е печесарїѣ маї мѣлѣ де кѣтѣ атѣта, есте імператїѣлѣ, ка фїѣкарѣ ромѣлѣ сѣ шї деа конжѣрѣсѣлѣ сѣѣ, ка націінеа сѣ пѣ шї консакре прїнципіеле цѣнералї ші віталї пентрѣ вапїтатеа знѣі фалсе modestie; печесарїѣ ка індївізіи сѣ пѣ шї рѣдїче амбіціініле персоналї деаѣѣра интереселорѣ цѣнералї, печесарїѣ дн фїне ка лоїалїтатеа сѣ пѣ се мїсѣфіче кѣ термінї абстрактї дн вокаѣлїрїлѣ кѣртѣосїей!

Продїѣітатеа пѣ есте прѣдепѣтѣ, ші економїа пѣ пѣте фї знѣ термінѣлѣ вѣрѣ, еа пѣ есте знѣ есчесѣ вѣрї кѣндѣ не ва фї індїкатѣ де есїенѣа.

Даѣ каѣа Домнїѣре, даѣ Еѣропа ворѣ фї дісѣпсе пентрѣ знѣ моментѣ а апрѣдї пѣлѣ ла ѣрекарѣ пѣпѣтѣ modestia че шї аѣ лѣатѣ знїі днтрѣ ромѣлї, де пѣпѣтѣлѣ лорѣ де плекаре, апої ачеа Еѣропѣ ші кіарѣ дінаотїа пѣ ва ліпсі а respublica modestїіле флатанте, днтр'знѣ сѣнсѣ десавантациіосѣ націініі ромѣне.

Benindѣ сѣ адѣѣетѣ знѣ жѣстѣ крїтерїѣ фаптелорѣ че с'аѣ петрекѣтѣ ла Арадѣ, Темешїора ші Лѣгожѣ кѣ окасїінеа копотїтѣанѣей комїтатѣлї, пѣ воїтѣ нічі сѣ'ї влатѣтѣлѣ нічі тѣкарѣ сѣ'ї доктрїпѣлѣ! дар' пѣ пермітемѣ а ле обсерѣа, кѣ знїі ші алціі реѣ шїаѣ днделесѣ мїсіінеа; ші консекїціінеі не лаосѣ а конкїде ла пѣціпа лорѣ актївітате ші еперѣціѣ. — Днкѣтѣ пентрѣ фракціі Лѣгошенї ле мѣртѣрїсімѣлѣ, кѣ пѣ пѣтемѣ днделеѣе, кѣп с'а потѣтѣ ка днтр'знѣ дісѣрїкѣтѣ кѣ 300,000 ромѣлї ші пѣлѣ ла 20,000 де цѣрманї, магіарї, серѣві, евреї, се фїѣѣресе дн конціпѣнтѣлї де 400 метѣрїі, сѣ се стрекѣре 150 стрѣні ші пѣмаї 200 ромѣлї. Пѣ не пѣтемѣ еспїка інѣрїнда Длї с. комїте, кѣ каре а днсістатѣ а се адеѣе знѣ пѣтерѣ де стрѣні, ка челѣ де сѣсѣ. Астѣ ва се зікѣ пропорцііне, егалїтате, екїітате?! —

Амѣ авѣтѣ окасїінеі д'а кѣпѣште сентїментеле націоналі ші конвікціініле політїче але савантѣлї вѣрѣватѣ че есте mandatarїлѣ потестѣціі пѣѣліче, кредеамѣ а'ї кѣпѣште фермітатеа карактерѣлї сѣѣ, ші аштептамѣ ка Дн. Gozds дн нѣза сѣ мїсіінеі сѣ рѣдїче песте вѣрї че пѣсііні. Дн локѣ де ачѣста, днсе дн локѣ де інѣпендїндѣ л'амѣ възкѣтѣ кѣ трїстѣѣ пѣдѣндѣ кѣ атѣта предїлекціінеі каѣса магіарѣ дн чентрѣлѣ ромѣлїлорѣ сѣї, дн десавантациілѣ лорѣ! Шї ачѣста пентрѣ а сатїсфаче амбіціініле знѣі мїчі фракцііні де нео-магіарї дн каста прївілеціатѣ. О ко-реопондїндѣ а Газетеї не релациінезѣ кѣ Дн. Gozds ар фї атепїндатѣ не ромѣлї кѣ дімїціонареа с'а ла каѣ кѣндѣ ачѣстїа п'ар прїмі пѣтерѣлѣ де 150 стрѣні, пропѣшї де Дса!

Кѣ тотѣ респектѣлѣ че авемѣ пентрѣ конвікціініле політїче а ле Длї Gozds, не кредетѣ даторї а'ї обсерѣа, кѣ кондїта Длї іѣѣште адѣпкѣ дн интереселе націініі, ші кѣ о мїсіінеі реѣ днцелесѣ пѣ пѣте серѣві каѣсей магіаре!

Ка ромѣлї ші ка партїсанї аї лібертѣцілорѣ пѣѣліче, регрѣтѣлѣ дн тотѣ сѣфлетѣлѣ поотрѣ знѣ асеменеа опїрїтѣ де конціліацііне, регрѣтѣлѣ ші маї мѣлѣ пѣціпѣлѣ такѣ алѣ інѣделецііней ромѣне! Ної ле кѣпѣштемѣ сентїментеле націонале ші сѣптемѣлѣ маїдрїі а'ї веде рївалїзїндѣ кѣ фракціі трансілѣванїей. Дар' рѣгѣтѣ атѣтѣ не сїніпѣнтѣлѣ вѣрѣватѣ Дн. Gozds, кѣтѣ ші не інтелїцінда ромѣлѣ, дн конжѣрѣтѣлѣ не сѣпѣенїа каѣсей че 'ї інспїрѣ, дн рѣгѣтѣлѣ дн пѣмеле интереселорѣ націонале а се іѣѣстра маї мѣлѣ прїп фапте де кѣтѣ прїп ворѣе, а пѣ маї адѣла интересе мескїне ші амбіціініле персѣнелорѣ дела пѣтере. Еакѣ тотѣлѣ че не амѣ фостѣ пропѣсѣ а ле зіче пентрѣ деокамдатѣ.

Лїбертатеа, егалїтатеа ші фратернїтатеа кѣ опїрїтѣ де сѣпремациі ші ескїѣсівїемѣ, практикатѣ прїп ваотпонаде, ва трѣѣві кѣрѣндѣ сѣѣ маї тѣрзіѣ сѣ деоїѣсіонезе пѣлѣ ші пе чеї маї ардіндї партїсанї аї магіарїстѣлї. Практика віціосѣ ва прѣціпїта деѣенціінеа ла тоці, кѣці пѣнеаѣ темейз не ворѣе. —

Знѣ авонатѣ дн Молдо-Ромѣнїа.

Кѣрсѣрїле ла вѣрсѣ дн 26. Мартїе к. п. стаѣ ашеа;

	Вал. авст. фр. кр.
Галїніі дн сѣрѣшті	6 95
Аѣгсѣѣргѣ	146 25
Londonѣ	147 —
Днпрѣѣтѣлѣ націоналѣ	76 50
Овлїгаціінеі металїче іекї де 5 %	65 —
Акціінеі вапкѣлї	723 —
„ кредїтѣлї	163 —